

ศึกษาระบบการผลิตพืชชุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดพัทลุง

Wetland Planting Systems in Phatthalung Province

จิระ สุวรรณประเสริฐ² บรรเทา จันทร์พุ่ม¹ ช้ออน พรหมลังคหะ² ณัฐพงศ์ สงแทน³

บทคัดย่อ

กระจุคเป็นพืชที่มีประโยชน์และมีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจในชุมชนและท้องถิ่นของจังหวัดพัทลุง พบแหล่งปลูกมากที่สุดคือ ตำบลทะเลน้อย อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง แต่เนื่องจากเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะการผลิตกระจุคให้มีคุณภาพ จึงมีการศึกษาการเจริญเติบโตของต้นกระจุคในพื้นที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพัทลุง โดยเริ่มดำเนินการเตรียมแปลงปลูก พร้อมปลูกกระจุคช่วงเดือนมีนาคม 2558 ใช้กรรมวิธีการทดลอง 2 ระยะปลูกคือ ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร/ต้น/หลุม และระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร/ต้น/หลุม พบว่า จำนวนต้นตอกของกระจุคที่ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร ต้นกระจุคมีการแตกกอดีกว่าระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร โดยเฉลี่ยทั้ง 6 ครั้งที่เก็บข้อมูล ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร มีการแตกกอเฉลี่ยอยู่ที่ 25 ต้นตอก ส่วนระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร มีการแตกกอเฉลี่ยอยู่ที่ 15 ต้นตอก สำหรับการเจริญเติบโตด้านความสูง ที่ระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร มีการเจริญเติบโตด้านความสูงเฉลี่ยดีกว่าอยู่ที่ 142 เซนติเมตร ส่วนระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร มีความสูงต้นเฉลี่ยอยู่ที่ 127 เซนติเมตร

คำสำคัญ: กระจุค

¹ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรตรัง จังหวัดตรัง

² ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพัทลุง จังหวัดพัทลุง

คำนำ

ประเทศไทยมีพื้นที่ชุ่มน้ำอยู่มาก ไม่ว่าจะเป็นสังคมชนบท หรือในเมืองต้องมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่พึ่งพาอาศัย และผูกพันกับพื้นที่ชุ่มน้ำ คุณค่าที่ได้รับจากพื้นที่ชุ่มน้ำแต่ละแห่งอาจแตกต่างกันไป แต่คุณค่าที่ได้รับจะได้รับมาอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องยาวนาน โดยไม่ต้องซื้อหา คุณค่าโดยรวมของพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้แก่ การเป็นแหล่งน้ำ แหล่งเก็บกักน้ำฝน และน้ำท่า ป้องกันน้ำเค็ม มิให้รุกเข้ามาในแผ่นดิน ป้องกันชายฝั่งพังทลาย ดักจับตะกอน และแร่ธาตุ ดักจับสารพิษต่างๆ (ชำนานู, 2552) ซึ่งพื้นที่จังหวัดพัทลุงเป็นพื้นที่หนึ่งที่อยู่ติดกับริมน้ำทะเลสาบสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังซ้ำซาก และมีพืชชุ่มน้ำหลากหลายชนิด โดยเฉพาะกระจูดเป็นพืชชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพที่ช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ เนื่องจากกระจูดเป็นพืชที่ปลูกง่ายโตเร็ว เป็นพืชล้มลุกที่มีอายุหลายปี เหง้ามีเกลือสีน้ำตาลอมเทาที่ค้ำปลายเล็กน้อย ลำต้นแข็งเป็นกลุ่มแน่นตามแนวของเหง้า ภายในมีผนังกันเป็นปล้องตามขวาง ใบประดับคล้ายรูปลิ้นแฉกคล้ายทรงระบอก ดอกเป็นดอกช่อจำนวน 1 ช่อ ผลแข็งสีน้ำตาลผิวเรียบและมีหนามละเอียดที่ส่วนปลายสามารถขยายพันธุ์ได้ง่ายโดยส่วนใหญ่นิยมขยายพันธุ์โดยการแตกหน่อ โดยนำออกกระจูดมาแช่น้ำประมาณ 10-15 วัน จนเห็นรากใหม่แตก เพราะกระจูดเป็นวัชพืชที่มีการเจริญเติบโตง่าย และสามารถแพร่พันธุ์ได้รวดเร็วพบมากแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะบริเวณริมทะเลสาบสงขลาที่เป็นดิน โคลน ซึ่งเรียกว่า “พรุ” หรือชาวพื้นเมืองทางภาคใต้เรียกว่า “โพระ” ฉะนั้นการเพาะปลูกกระจูดต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ปี ต้นจึงจะโตได้ขนาด สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ คือ ลำต้นยาวไม่ต่ำกว่า 1 เมตร ลักษณะต้นกระจูดมี 2 ชนิด คือ กระจูดใหญ่ และกระจูดหนู กระจูดใหญ่นำไปใช้ประโยชน์ได้มาก เช่น การสานเสื่อกระจูด และภาชนะใส่ของต่างๆ ส่วนกระจูดหนูลำต้นเล็กและสั้นเกษตรกรในท้องถิ่นนิยมนำมาเลี้ยงสัตว์ ดังนั้นการศึกษาข้อมูลด้านการผลิตพืชชุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดพัทลุง จึงมีความจำเป็นต้องมีการศึกษาระบบการผลิตกระจูดในพื้นที่จังหวัดพัทลุง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้องค์ความรู้ด้านการผลิตกระจูดและเพื่ออนุรักษ์พันธุ์พืชชุ่มน้ำที่เหมาะสมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง จึงเป็นเรื่องที่ควรได้มีการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และเป็นพืชทางเลือกสำหรับส่งเสริมการผลิตให้กับเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพัทลุงต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการ

วัตถุประสงค์

- วัตถุประสงค์ในการวัดความเจริญเติบโตของลำต้นกระจูด
- ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15
- กล้องถ่ายภาพ
- แบบฟอร์มบันทึกข้อมูล

วิธีการ

สำรวจพื้นที่ที่เหมาะสม วางแนวการปลูกในทิศเหนือ – ใต้ ใช้วิธีการทดลอง 2 กรรมวิธี คือ 1) ใช้ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร/ต้น/หลุม และ 2) ใช้ระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร/ต้น/หลุม ใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ 1 และ 2

หลังจากปลูกกระจุคอายุได้ 45 วัน และ 90 วัน ใช้สูตร 15-15-15 อัตราครั้งละ 25 กิโลกรัม/ไร่ บันทึกข้อมูลการเจริญเติบโตต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- การเจริญเติบโตทางลำต้น บันทึกข้อมูลการเจริญเติบโตทางลำต้นของกระจุคเดือนละ 1 ครั้ง โดยสุ่มเก็บจำนวน 10 จุด ของแต่ละระยะปลูกโดย โดยใช้วิธีการวัดความสูงของลำต้นจากระดับผิวดินจนถึงปลายสุด

- จำนวนการแตกกอ โดยการนับจำนวนการแตกกอของกระจุค

- สภาพแวดล้อมในพื้นที่แปลงปลูกและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการทดลองและวิจารณ์

การศึกษาระบบการผลิตพืชชุ่มน้ำในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ผลการทดลองพบว่า จำนวนต้นตอกของกระจุคระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร มีค่าเฉลี่ยของจำนวนต้นตอกอยู่ที่ 25 ต้นตอก จากการเก็บข้อมูล 6 ครั้ง คือ เก็บข้อมูลเดือนละครั้ง โดยเก็บหลังจากปลูก 1 เดือน จนถึง 6 เดือน ซึ่งเดือนที่ 1 2 3 4 5 และ 6 มีจำนวนต้นตอกอยู่ที่ 6 13 21 29 37 และ 46 ต้นตอก ตามลำดับ ส่วนระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร มีค่าเฉลี่ยของจำนวนต้นตอกอยู่ที่ 15 ต้นตอก ซึ่งเดือนที่ 1 2 3 4 5 และ 6 มีจำนวนต้นตอกอยู่ที่ 4 8 13 16 21 และ 25 ต้นตอกตามลำดับ จากการทดลองพบว่า จำนวนต้นตอกของกระจุคเมื่ออายุของต้นกระจุคเพิ่มขึ้น จำนวนต้นตอกก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกันทั้งสองระยะปลูก ตาราง เมื่อเปรียบเทียบจำนวนต้นตอกของกระจุคที่ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร และ 50 x 75 เซนติเมตร พบว่า ที่ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร ต้นกระจุคมีการแตกกอดีกว่าระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนต้นตอกของกระจุค

ระยะปลูก	อายุเก็บเกี่ยวข้อมูล (เดือน)						เฉลี่ย(ชม.)
	1	2	3	4	5	6	
ระยะปลูก 50 x 50 ชม.	6	13	21	29	37	46	25
ระยะปลูก 50 x 75 ชม.	4	8	13	16	21	25	15

ส่วนความสูงของต้นกระจุค โดยวัดความสูงของลำต้นจากระดับผิวดินจนถึงปลายสุด พบว่า ที่ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร มีค่าเฉลี่ยของความสูงต้นกระจุคอยู่ที่ 127 เซนติเมตร จากการเก็บข้อมูล 6 ครั้ง คือ เก็บข้อมูลเดือนละครั้ง โดยเก็บหลังจากปลูก 1 เดือน จนถึง 6 เดือน เช่นกัน โดยเดือนที่ 1 2 3 4 5 และ 6 มีค่าความสูงของต้นกระจุคอยู่ที่ 108 114 123 132 137 และ 147 เซนติเมตร ตามลำดับ ส่วนระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร มีค่าเฉลี่ยของความสูงต้นกระจุคอยู่ที่ 142 เซนติเมตร โดยเดือนที่ 1 2 3 4 5 และ 6 มีค่าความสูงต้นกระจุคที่ 124 127 137 146 154 และ 165 เซนติเมตร ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบจำนวนต้นตอกของกระจุคที่ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร และ 50 x 75 เซนติเมตร พบว่า การเจริญเติบโตด้านความสูง ที่ระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร มีการเจริญเติบโตด้านความสูงดีกว่าระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความสูง (เซนติเมตร) ของต้นกระจูด

ระยะปลูก	อายุเก็บเกี่ยวข้อมูล (เดือน)						เฉลี่ย(ซม.)
	1	2	3	4	5	6	
ระยะปลูก 50 x 50 ซม.	108	114	123	132	137	147	127
ระยะปลูก 50 x 75 ซม.	124	127	137	146	154	165	142

จากข้อมูลทั้ง 2 ช่วง 4 เดือนแรก ความสูงทางลำต้นของกระจูดมีความแตกต่างกันไม่มากนัก แต่ช่วงเดือนที่ 5, 6 มีความแตกต่างกันมากถึง 17, 18 เซนติเมตร

สรุปผลการทดลอง

จำนวนต้นต่อกอของกระจูดที่ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร ต้นกระจูดมีการแตกกอดีกว่าระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร โดยเฉลี่ยทั้ง 6 ครั้งที่เก็บข้อมูล ระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร มีการแตกกอเฉลี่ยอยู่ที่ 25 ต้นต่อกอ ส่วนระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร มีการแตกกอเฉลี่ยอยู่ที่ 15 ต้นต่อกอ สำหรับการเจริญเติบโตด้านความสูง ที่ระยะปลูก 50 x 75 เซนติเมตร มีการเจริญเติบโตด้านความสูงเฉลี่ยดีกว่าอยู่ที่ 142 เซนติเมตร ส่วนระยะปลูก 50 x 50 เซนติเมตร มีความสูงต้นเฉลี่ยอยู่ที่ 127 เซนติเมตร จากการทดลองพบว่า ไม่สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตกระจูดได้ เนื่องจากระยะเวลาการปลูกน้อยเกินกว่าจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ ทำให้ไม่สามารถเปรียบเทียบผลผลิตของระยะปลูกทั้ง 2 ระยะได้ ซึ่งกระจูดต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ปี ต้นจึงจะโตได้ขนาด สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ คือ ลำต้นยาวไม่ต่ำกว่า 1 เมตร

เอกสารอ้างอิง

ชำนาญ ทองเกียรติกุล. 2552. หลุมพีพืชตระกูลปาล์มในป่าพรุหลายหน่วยงานเร่งอนุรักษ์ก่อนหมดป่า. เทคโนโลยีชาวบ้าน. 21 (457), 32 หน้า.
สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง. 2558. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดพัทลุง. สืบค้นจาก : [http://www.doae index.php news view. \[10 กันยายน 2558 \]](http://www.doae index.php news view. [10 กันยายน 2558]).

ภาคผนวก

ภาพผนวกที่ 1 การปลูกระຈูด

ภาพผนวกที่ 2 การใส่ปุ๋ยกระຈูดที่อายุ 45 วันหลังปลูก

ภาพผนวกที่ 3 การวัดการเจริญเติบโตที่อายุ 1 เดือนหลังปลูก